

2024-07-10 Nr. NV-1838

VYRIAUSYBĖS NUTARIMO PROJEKTAS Nr.: TAP-24-153(3) TAIS-24-2444(4)		DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 2019 M. BALANDŽIO 17 D. NUTARIMO NR. 371 „DĖL NACIONALINIO ORO TARŠOS MAŽINIMO PLANO PATVIRTINIMO“ PAKEITIMO“ PROJEKTO		
		Rengėjas	Svarstyta	Siūloma
Istatymo įgyvendinamasis teisės aktas	Pasirenkama ☐ Taip ☒ Ne	Aplinkos ministerija	Pasirenkama ☒ TAP ☐ LRV pasitarimas ☐ LRV posėdis ☐ Nesvarstyta 2024-07-02 2024-07-09	Pasirenkama ☐ Svarstyti TAP ☒ Svarstyti LRV posėdyje (A dalyje) ☐ Gražinti tobulinti
Igyvendina Vyriausybės programą	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne			

SPRENDŽIAMA PROBLEMA

Projektas grindžiamas siekiu įgyvendinti Direktyvos (ES) 2016/2284 dėl tam tikrų valstybėse narėse į atmosferą išmetamų teršalų kiekio mažinimo nuostatas, Seimo patvirtintoje Nacionalinėje aplinkos apsaugos strategijoje nustatytus tikslus oro kokybės apsaugos srityje, Vyriausybės patvirtinto 2021–2030 m. nacionalinio pažangos plano 6 strateginio tikslo „Užtikrinti gerą aplinkos kokybę ir gamtos išteklių naudojimo darną, saugoti biologinę įvairovę, švelninti Lietuvos poveikį klimato kaitai ir didinti atsparumą jos poveikiui“ 3–7 poveikio rodiklius, bei Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano 6.4 veiksmą – **atnaujinti Nacionalinį oro taršos mažinimo planą** (toliau – Planas).

Lietuvos institucijos 2023-01-26 gavo Europos Komisijos oficialų pranešimą, 2023-11-16 – pagrįstą nuomonę dėl Europos Sąjungos teisės pažeidimo procedūros Nr. INFR(2022)/2074 dėl Direktyvos (ES) 2016/2284 **neįgyvendinimo Lietuvos nacionalinėje teisėje**. EK nurodė, kad **Lietuva nuo 2020 m. neįvykdė pagal Direktyvos (ES) 2016/2284 4 straipsnio 1 dalį, taikomą kartu su šios direktyvos II priedu, tenkančių įsipareigojimų sumažinti išmetamųjų teršalų** – azoto oksidų (NO_x), amoniako (NH₃) ir nemetaninių lakiųjų organinių junginių (NMLOJ) kieki, Vyriausybės priimtame Plane priemonės nepakankamos, kad būtų įvykdyti minėtų teršalų kiekio mažinimo įsipareigojimai, kaip reikalaujama pagal Direktyvos (ES) 2016/2284 6 straipsnio 1 dalį. **Prašoma imtis būtinų priemonių, kad į nuomonę būtų atsižvelgta.**

Planas turi būti atnaujintas siekiant apriboti nacionaliniu mastu iš antropogeninių taršos šaltinių išmetamą sieros dioksido (SO₂), NO_x, NH₃, NMLOJ ir smulkiųjų kietųjų dalelių (KD_{2,5}) kieki, kad būtų laikomasi Direktyvoje (ES) 2016/2284 Lietuvai nustatytų išmetamų į aplinkos orą teršalų kiekio sumažinimo 2020 m. tikslų (taikytinų nuo 2020 m. iki 2029 m.) ir 2030 m. tikslų (taikytinų 2030 m. ir vėliau), taip pat orientacinių tarpinių taršos mažinimo tikslų 2025 metams.

Atlikus naujausios nacionalinės išmetamųjų teršalų apskaitos ir prognozių duomenų analizę, papildomai įvertinus Lietuvoje įgyvendinamas Plane nenumatytas ir planuojamas įgyvendinti priemonės (pvz., klimato kaitos valdymo, energijos vartojimo efektyvumo didinimo ir kt. srityse) ir galimą jų poveikį aplinkos oro taršai, galimą taršos mažinimo įsipareigojimų neįvykdymo riziką, **atnaujinti Planą ir numatyti papildomas priemones būtina ne vėliau kaip iki 2024-06-30**. Vyriausybei patvirtinus atnaujintą Planą, per 2 mėnesius jį pateikti EK.

PROBLEMOS SPRENDIMO PRIEMONĖS

Siūloma pakeisti Planą papildant jį priemonėmis, kurių reikia oro taršos mažinimo iki 2020 m. įsipareigojimų neatitiktčiai kuo greičiau pašalinti ir oro taršos mažinimo tikslams iki 2030 m. pasiekti. Atnaujinto Plano priemonių įgyvendinimas padės užtikrinti, kad Lietuvoje į aplinkos orą išmetamų teršalų kiekis neviršytų tarptautiniuose ir ES teisės aktuose nustatyto kiekio, oro teršalų koncentracija aplinkos ore neviršytų žmogaus sveikatai ir aplinkai nepavojingų aplinkos oro užterštumo lygių. Priemonės numatoma finansuoti iš biudžeto asignavimų (numatytų jas įgyvendinančioms institucijoms) ir 2021–2027 m. ES struktūrinių fondų. Planuojamas **bendras lėšų poreikis** per visą įgyvendinimo laikotarpį Plano priemonėms – 31 225,18 tūkst. Eur.

Projektu siūloma:

- patikslinti Plano pirmojo tikslo („sumažinti taršą SO₂, NO_x, NH₃, KD_{2,5} ir NMLOJ, didžiausią dėmesį skiriant taršos mažinimui iš pagrindinių teršėjų“) aprašomąsias dalis, atnaujinant informaciją apie

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMOS FORMA

padarytą pažangą 2005–2022 m. mažinant kiekvieno atskiros išmetamo į aplinkos orą teršalo (SO₂, NO_x, NH₃, KD_{2,5}, NMLOJ) kiekį ir išvadas dėl tolesnio mažinimo poreikio remiantis naujausiais nacionalinės išmetamų į aplinkos orą teršalų apskaitos ir prognozių duomenimis;

- patikslinti Plano antrojo tikslo („apriboti taršą sunkiaisiais metalais ir patvariaisiais organiniais teršalais, siekiant neviršyti 1990 m. išmesto kiekvieno jų kiekio, didžiausią dėmesį skiriant taršos mažinimui iš pagrindinių teršėjų“) aprašomąsias dalis, atnaujinant informaciją apie padarytą pažangą 2005–2022 m. mažinant į aplinkos orą išmetamų sunkiųjų metalų ir patvariųjų organinių teršalų kiekį ir išvadas dėl tolesnio jų mažinimo poreikio remiantis naujausiais nacionalinės išmetamų į aplinkos orą teršalų apskaitos duomenimis; pakeisti antrajam tikslui įgyvendinti numatomą uždavinį patikslinant sektorius, kuriuose turėtų būti skiriamas didžiausias dėmesys taršos sunkiųjų metalų ir patvariųjų organinių teršalų sumažinimui;
- pakeisti Plano 1 priedą „Nacionalinio oro taršos mažinimo plano tikslai, uždaviniai, įgyvendinimo vertinimo kriterijai ir jų reikšmės“ (išdėstant naują redakciją) – atsisakyti 1.1–1.5 uždavinių įgyvendinimo vertinimo kriterijų „išmesto teršalų kiekio, kilotonomis“, kurių reikšmės kasmet tikslinamos nustatyta tvarka perskaičiuojant istorinius duomenis vykdant nacionalinę išmetamų į aplinkos orą teršalų apskaitą;
- pakeisti Plano 2 priedą „Nacionalinio oro taršos mažinimo plano įgyvendinimo priemonių planas“ (išdėstant naują redakciją) – papildant jį naujomis priemonėmis ir nuorodomis į kituose strateginiuose dokumentuose suplanuotas priemones (padėsiančias mažinti oro taršą ir gerinti oro kokybę), siekiant kuo greičiau įgyvendinti Lietuvai nustatytus Direktyvoje (ES) 2016/2284 reguliuojamų oro teršalų – NO_x, NMLOJ ir NH₃ sumažinimo 2020–2029 m. ir 2030 m. tikslus, palyginti su 2005 m. išmestu kiekiu; išbraukiant Plano priemonę P56 „Gyvenamųjų individualių pastatų kurą deginančių įrenginių ir dūmtakių priežiūros ir kontrolės sistemos sukūrimas“. Siekiant išvengti priemonių dubliavimosi skirtinguose strateginiuose dokumentuose, Plano 2 priede pateikiamos nuorodos į atnaujinto Nacionalinio energetikos ir klimato srities veiksmų plano projekto (toliau – NEKSVP) priemones, padėsiančias įgyvendinti Plano uždavinius – siekiant įvertinti jų poveikį oro taršos sumažėjimui. Priemonės apima visuose ūkio sektoriuose (energetikos, transporto, žemės ūkio, pramonės) iki 2030 m. reikiamas įgyvendinti priemones;
- pakeisti Plano 3 priedą „Oro taršos mažinimo prioritetai ir tikslai“ – patikslinti 1 lentelę nurodant joje tik Lietuvai nustatytus išmetamų į aplinkos orą teršalų kiekio sumažinimo, palyginti su 2005 m., tikslus;
- pripažinti netekusiais galios Plano 6 ir 7 priedus – juose esama informacija nebeaktuali, Nacionalinių oro taršos valdymo programų rengimo pagal Direktyvą (ES) 2016/2284 gairės nereikalauja pateikti tokios informacijos (finansavimas nacionalinio biudžeto lėšomis, ES fondų investicijas);
- pakeisti Plano 9 priedą „Pažanga mažinant išmetamųjų teršalų kiekį nacionaliniu mastu“, 10 priedą „Pažanga gerinant oro kokybę“, 11 priedą „Pažanga mažinant tolimųjų tarpvalstybinių oro teršalų pernašų konvencijos sunkiųjų metalų ir patvariųjų organinių teršalų protokolais reguliuojamų teršalų išmetimus“ – remiantis naujausiais nacionalinės išmetamų į aplinkos orą teršalų apskaitos ir valstybinio aplinkos oro kokybės monitoringo duomenimis, atnaujinti informaciją apie padarytą pažangą mažinant išmetamų į aplinkos orą teršalų kiekį ir gerinant aplinkos oro kokybę;
- pakeisti Plano 12 priedą „Prognozuojamas išmesti į aplinkos orą teršalų kiekis“ (išdėstant jį naują redakciją) – remiantis naujausiais nacionalinės išmetamų į aplinkos orą teršalų prognozių duomenimis, atnaujinti informaciją apie prognozuojamą pažangą mažinant išmetamų į aplinkos orą teršalų kiekį įgyvendinant esamas priemones;
- pakeisti Plano 15 priedą „Tolimosios oro teršalų pernašos“ (išdėstant naują redakciją) – atnaujinant informaciją apie Lietuvoje išmesto teršalų kiekio poveikį kitų šalių aplinkos orui ir tarpvalstybinių oro teršalų pernašų poveikį Lietuvos aplinkos orui;
- pakeisti Plano 16 priedą „Prognozuojamas išmesti į aplinkos orą teršalų kiekis, įgyvendinus Nacionaliniame oro taršos mažinimo plane numatytas priemones“ (išdėstant naują redakciją) – remiantis naujausiais nacionalinės išmetamų į aplinkos orą teršalų apskaitos ir prognozių duomenimis, pateikti informaciją apie prognozuojamą pažangą mažinant išmetamų į aplinkos orą teršalų kiekį įgyvendinant Plane numatytas priemones.

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMOS FORMA

Už Projektu siūlomų patvirtinti Plano priemonių įgyvendinimą bus atsakingos Aplinkos, Energetikos, Finansų, Vidaus reikalų, Susisiekimo, Žemės ūkio, Sveikatos apsaugos, Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos, Aplinkos apsaugos agentūra, Aplinkos apsaugos departamentas, Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba, Higienos institutas, Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas, Nacionalinis visuomenės sveikatos centras, Valstybinė augalininkystės tarnyba, Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba, Valstybinė miškų tarnyba, Lietuvos geologijos tarnyba, Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba, Valstybinė mokesčių inspekcija, valstybės įmonė „Regitra“, mokslo ir studijų institucijos, Lietuvos mokslo taryba. Tikimasi, kad priemonių įgyvendinime dalyvaus savivaldybės, ūkio subjektai ir namų ūkiai, išnaudojant galimybes gauti finansines paskatas ir kitokiu priemonėse numatytu būdu.

STEBĖSENA

Plano tikslų ir uždavinių įgyvendinimo vertinimo kriterijų pasiekimo stebėseną ir analizę vykdys Plano 1 priede nurodytos institucijos (Aplinkos apsaugos agentūra, Aplinkos ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija, Nacionalinis visuomenės sveikatos centras). Plano 2 priede nurodytos institucijos, atsakingos už priemonių vykdymą, teiks informaciją apie priemonių įgyvendinimą atitinkamo Plano uždavinio įgyvendinimo vertinimo kriterijaus stebėseną vykdančiai institucijai ir Aplinkos ministerijai iki kiekvienų metų vasario 1 d.

Plano įgyvendinimo plane numatytų priemonių poveikis oro taršos mažinimui bus vertinamas kasmet pagal tarptautinius ir Direktyvos (ES) 2016/2284 reikalavimus vykdant nacionalinę į aplinkos orą išmetamų teršalų kiekio apskaitą. Jei Direktyva (ES) 2016/2284 reguliuojamų teršalų apskaitos ir prognozių duomenys rodytų, kad taršos mažinimo tikslai nevykdomi arba yra rizika jų neįvykdyti, Planas turės būti atnaujintas – papildytas naujomis priemonėmis.

SUINTERESUOTŲ ASMENŲ ĮTRAUKIMAS

- Projektą ir Atrankos SPAV dokumentą parengė aplinkos ministro įsakymu sudaryta darbo grupė, į kurios sudėtį įėjo Aplinkos ministerijos, Energetikos ministerijos, Ekonomikos ir inovacijų ministerijos, Susisiekimo ministerijos, Sveikatos apsaugos ministerijos, Teisingumo ministerijos, Vidaus reikalų ministerijos, Žemės ūkio ministerijos, Aplinkos apsaugos agentūros, Nacionalinio visuomenės sveikatos centro, Valstybinės miškų tarnybos, Valstybinio mokslinių tyrimų instituto Fizinių ir technologijos mokslų centro, Lietuvos savivaldybių asociacijos, Lietuvos pramonininkų konfederacijos, Aplinkosaugos koalicijos (asociacijos „Klaipėdiečių iniciatyva už demokratiją ir ekologiją“, VšĮ „Žiedinė ekonomika“) atstovai.
- Dėl Projekto vykdyta viešoji konsultacija (nuo 2024-02-14 iki 2024-03-15) portalu *Mano Vyriausybė* interneto svetainėje *E. pilietis*. Gauti pasiūlymai dėl vienos priemonės tikslinimo ir vienos išbraukimo, kitoms 5 planuojamoms (naujoms) priemonėms pritarta; pasiūlytos 8 naujos papildomos priemonės (neatsižvelgta arba atsižvelgta iš dalies, argumentai pateikti derinimo pažymoje).
- Projektas 20 darbo dienų buvo skelbiamas TAIS viešai derinti su visuomene (tame tarpe – pramonės, vietos savivaldos, ekologinės inžinerijos asocijuotomis struktūromis, nevyriausybėmis gamtosauginėmis organizacijomis), suinteresuotomis institucijomis, įstaigomis ir įmonėmis.
- Keičiamam Planui teisės aktų nustatyta tvarka atliktos strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (toliau – SPAV) procedūros – atranka SPAV atlikti. Keičiamo Plano atrankos SPAV atlikti dokumentas (toliau – atrankos dokumentas) 2024-02-13 pateiktas vertinimo subjektams per TAIS. Atsižvelgę į atrankos dokumente apibūdintą ir nustatytą keičiamo Plano įgyvendinimo pasekmių aplinkai reikšmingumą ir į tai, kad nė vienam aplinkos komponentui nebus tikėtinų reikšmingų neigiamų Plano įgyvendinimo pasekmių, vertinimo subjektai pasiūlė priimti sprendimą neatlikti Plano SPAV.
- Atsižvelgiant į 2024-07-09 tarpinstituciniame pasitarime priimtą sprendimą, AM organizavo pasitarimą siekiant aptarti Ministro Pirmininko patarėjo darbo tvarka pateiktas pastabas Projektui.

TEISĖS AKTO PROJEKTO DERINIMAS

- Suderinta be pastabų su Ekonomikos ir inovacijų ministerija, Kultūros ministerija, Aplinkos apsaugos agentūra, Lietuvos geologijos tarnyba, Valstybine saugomų teritorijų tarnyba, Lietuvos duomenų agentūra, Lietuvos transporto saugos administracija, Viešųjų pirkimų tarnyba ir Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba.
- Suderinta su Energetikos ministerija, Susisiekimo ministerija, Žemės ūkio ministerija, Vidaus reikalų ministerija, Lietuvos savivaldybių asociacija ir VšĮ „Žiedinė ekonomika“ dėl jų teiktų pastabų.

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMOS FORMA

- Valstybinė miškų tarnyba, Valstybinė teritorijų planavimo ir statybos inspekcija, Lietuvos mokslo taryba, Nacionalinis visuomenės sveikatos centras, Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas, Valstybinis mokslinių tyrimų institutas Fizinių ir technologijos mokslų centras, AB „Lietuvos geležinkeliai“, AB „ORLEN Lietuva“, Aplinkosaugos koalicija, Inžinerinės ekologijos asociacija, Lietuvos pramonininkų konfederacija, Lietuvos šilumos tiekėjų asociacija ir Lietuvos verslo konfederacija išvadų nepateikė (laikoma, kad Projektui pritaria).
- Atsižvelgta į Sveikatos apsaugos ministerijos, Teisingumo ministerijos ir Finansų ministerijos pastabas. Dėl Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos, Vilniaus miesto savivaldybės administracijos, VĮ „Regitra“ ir AB „Via Lietuva“ pastabų suderinta darbo tvarka.
- Dėl VŠĮ „Gyvi gali“, VŠĮ „Žiedinė ekonomika“, kelių fizinių asmenų pastabų Projektui, į kurias neatsižvelgta ar atsižvelgta iš dalies, pateikta derinimo pažyma su argumentuotais atsakymais.
- Atsižvelgus į gautas pastabas ir pasiūlymus, 2024-04-18 Darbo grupės posėdyje priimtus kompromisinius sprendimus patikslintas keičiamo Plano įgyvendinimo priemonių planas.
- Vadovaujantis 2024-07-02 tarpinstitucinio pasitarimo sprendimais, buvo pateiktas patikslintas Projektas atsižvelgiant į Vyriausybės kanclerės pastabas dėl būtinumo pagrįsti priemonių įgyvendinimą finansinėmis projekcijomis ir susieti jas su rezultatais, taip pat Ministro Pirmininko patarėjo, Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės, Ekonomikos politikos grupės ir Strateginio valdymo grupės pastabas bei pasiūlymus. Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupė antrinėje išvadoje pastabų neturi.
- Atsižvelgiant į 2024-07-09 tarpinstitucinio pasitarimo sprendimą, pakartotinai pateiktas Projektas, kuris patikslintas pagal Ministro Pirmininko patarėjo pateiktas papildomas pastabas (į jas iš esmės atsižvelgta – atlikti darbo tvarka suderinti patikslinimai Plano 2 ir 9 prieduose).

KITI SVARBŪS ASPEKTAI

Atsižvelgiant į tarpinstituciniuose pasitarimuose priimtus sprendimus, siūlome patikslintą Projektą teikti tvirtinti Vyriausybės posėdyje.

PAŽYMĄ PARENGĖ

Vaidas Talačka

Ekonomikos politikos grupė, patarėjas